

ZAPISNIK

sa 41. sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, održane 5. jula 2022. godine

Sjednica Odbora je počela u 10 sati i 15 minuta.

Odborom je, na sjednici, predsjedavao poslanik dr Srđan Pavićević, predsjednik Odbora.

Sjednici Odbora su prisustvovali poslanici, članovi Odbora: mr Boris Mugoša, dr Jevto Eraković, mr Ivan Mitrović, dr Halil Duković, doc. dr Draginja Vuksanović Stanković i dr Tamara Vujović.

Sjednici Odbora nijesu prisustvovali poslanici, članovi Odbora: Milosava Paunović, dr Albin Čeman, Maja Vukićević, dr Vladimir Dobričanin i Abaz Dizdarević.

Sjednici Odbora je, u skladu sa članom 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao poslanik Bogdan Božović, kao zamjena poslanice Milosave Paunović.

Sjednici Odbora su prisustvovali Nela Krnić, koordinatorka Programa za monitoring prava djeteta u predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori; dr Senad Begić, viši konsultant za zdravstvena pitanja u predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori; dr Elvis Omeragić državni sekretar u Ministarstvu zdravlja; Radovan Nikolić, savjetnik u Direkciji za normativnu djelatnost u Ministarstvu zdravlja; dr Igor Galić, direktor Instituta za javno zdravlje Crne Gore; dr Adis Martinović, načelnik Odjeljenja za imunopofilaksu u Institutu za javno zdravlje Crne Gore; Mina Brajović, šefica Kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori; dr Lidija Poček, specijalista pedijatrije, subspecijalista alergologije i kliničke imunologije u Institutu za bolesti djece u Kliničkom centru Crne Gore i dr Rajka Pajović, izabrani doktor za djecu-pedijatar iz Doma zdravlja Podgorica.

Za sjednicu je predložen i jednoglasno usvojen sljedeći

DNEVNI RED

„RANI RAZVOJ DJETETA SA FOKUSOM NA RUTINSKU, ODNOSNO AKTUELNU IMUNIZACIJU DJECE U CRNOJ GORI“

Nela Krnić, koordinatorka Programa za monitoring prava djeteta u predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori istakla je da je imunizacija djece (stopa vakcinacije

koja se odnosi na prevenciju malih boginja, rubeole i zauški) od značaja za rani razvoj djeteta. Podsjetila je da je u Crnoj Gori 2010. godine bilo približno 90% vakcinisane djece, a da ta stopa sada iznosi 23%. Apelovala je na sve državne organe i organe vlasti da preduzmu sve neophodne mjere koje bi uticale na razumijevanje važnosti imunizacije od strane roditelja sa jedne strane i jačanju kapaciteta kako bi se dostigla optimalna stopa imunizacije djece sa druge strane. Navela je kao pozitivne primjere u Crnoj Gori opštine Plav i Mojkovac u kojima je visoka stopa rutinske imunizacije djece. Kazala je da je Evropska unija za pomoć zdravstvenom sistemu za borbu protiv pandemije izazvane korona virusom i drugih zaraznih bolesti opredijelila 1,3 mil.€. Takođe, kazala je da je za povećanje imunizacije djece od strane Evropske unije opredijeljeno više od 600.000€. Na kraju, pozvala je Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje Crne Gore i nacionalne partnere da osmisle zajedničke strategije, akcije i aktivnosti koje će usloviti da se u Crnoj Gori poveća stopa imunizaciju djece.

Dr Senad Begić, viši konsultant za zdravstvena pitanja u predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori predstavio je Izvještaj o sprovedenim imunizacijama u Crnoj Gori tokom 2021. godine i preporučio kontinuirano pozivanje roditelja da zaštite djecu od zaraznih i opasnih bolesti kao što su male boginje, zauške, rubeola i dječja paraliza. Istakao je da su vakcine imale veći uticaj u ljudskoj civilizaciji nego bilo koja druga zdravstvena intervencija i da je njihov učinak lako i brzo vidljiv. Takođe, istakao je da su vakcine najbrži, najučinkovitiji i najjeftiniji način da se suzbije, odstrani ili eliminiše određena zarazna bolest. Kazao je da su, zahvaljujući vakcinama, zarazne bolesti kao što su velike boginje u centralnoj Africi prošlost, a da se u proteklih 39 godine dosta radilo na imunizaciji protiv dječje paralize. Naveo je da UNICEF i Svjetska zdravstvena organizacija ulažu dosta vremena i truda na proširivanje programa imunizacije, a zahvaljujući visokim obuhvatima vakcinacija procjena je da se, na godišnjem nivou, spasi oko 4 miliona dječjih života. Takođe, naveo je da je obolijevanje od vakcino-preventibilnih bolesti i umiranje od njih najizraženije u siromašnim državama. Istakao je da su vakcine, pored toga što štite i unapređuju zdravlje građana, jedina mjera koja je ciljano usmjerena na izazivače određenih zaraznih bolesti. Takođe, istakao je da ne postoji intervencija u zdravstvu koja donosi povrat novca kao što su vakcine. Naveo je da je obuhvat vakcina u Crnoj Gori u konstantnom padu i da se od 2013/2014. godine koristi rutinski program imunizacije i da je UNICEF, u saradnji sa nacionalno javno zdravstvenim vlastima tokom proteklih godina, sproveo niz istraživanja kako bi se identifikovali razlozi vezani za problem imunizacije. Takođe, naveo je da su neki od tih razloga bili: nedostatak osjećaja odgovornosti svih uključenih u programe imunizacije uključujući i roditelje i zdravstvene radnike, nedostatak intervencija koje imaju za cilj da podstiču potražnju za vakcinama, nedostatak kampanja, neadekvatno znanje roditelja i staratelja koji su zahvaljujući nekim regionalnim dešavanjima, posebno društvenim mrežama, izloženi ogromnoj količini dezinformacija i netačnih informacija koje utiču na njihovo donošenje odluka, što je dovelo do stvaranja antivakcionog ambijenta i dr. Naveo je da su definisane dvije grupe strategija i da se jedna grupa odnosi na kratkoročne strategije gdje će se, u narednom periodu, biti

fokusirano na ponašanje odnosno istraživanje i definisanje ponašanja roditelja i zdravstvenih radnika kada se radi o donošenju odluka vezanih za imunizaciju, preko komunikaciono promotivne kampanje do jačanja sistema regrutacije i pozivanja roditelja, što je jedan od bitnih faktora za uspješno sprovođenje programa imunizacije. Takođe, naveo je da se srednje i dugoročne strategije odnose na mikro planove, procedure i standardizaciju svih praksi u svim domovima zdravlja u Crnoj Gori, preko unapređenja postojećeg informacionog sistema, unapređenje sistema čuvanja i distribucije vakcina do stvaranja snažnog, nezavisnog i stručnog zdravstvenog radnika. Na kraju, pozvao je roditelje da koriste zvanične izvore informacija o vakcinama poput Bebo mobilne aplikacije koju su razvili UNICEF i Institut za javno zdravlje Crne Gore, uz podršku Evropske unije.

Dr Elvis Omeragić državni sekretar u Ministarstvu zdravlja naglasio je da je procenat nevakcinisane djece u Crnoj Gori značajno visok, ali je i naveo da se ne raspolaže podacima o procentu vakcinisane djece u zemljama u okruženju. Takođe, naglasio je da je od 2016. godine broj vakcinisane djece MMR vakcinom bio 83% i od tada je u konstantnom padu i da je, u periodu od pojave pandemije izazvane korona virusom do danas, došlo do značajnog pada u procentu imunizacije djece. Istakao je da je nivo kolektivnog imuniteta u Crnoj Gori nizak i da treba uraditi analizu kako bi bilo jasno zbog čega su pedijatri u domovima zdravlja nemoćni da utiču na povećanje obuhvata vakcinisane djece. U tom smislu smatra da su ugrožena djeca i da je veoma važno približiti roditeljima prednosti vakcina kako ne bi imali dileme da li je to dobro za njihovo dijete. Takođe, naveo je da bi se, kroz otklanjanje dilema roditeljima vezanih za vakcinaciju djece, stvorio jak vakcinalni lobi. Predložio je da se pored pedijatara u kampanju za povećanje obuhvata vakcinacije uključe neurolozi i genetičari koji imaju precizne stavove i najnovija istraživanja kako bi javnosti bile dostupne naučne informacije. Kazao je da djecu koja nijesu vakcinisana ne bi trebalo kažnjavati, jer djeca nijesu kriva i ne treba im, zbog toga što nijesu vakcinisana, ograničavati dostupnost vrtića, škola i igraonica. Na kraju, konstatovao je da je neophodno podići nivo vakcinisane djece kako bi se stvorili uslovi da se stekne kolektivni imunitet koji je, prema trenutno raspoloživim podacima, daleko.

Radovan Nikolić, savjetnik u Direkciji za normativnu djelatnost u Ministarstvu zdravlja kazao je da je rani razvoj djeteta sa fokusom na imunizaciju veoma značajna tema. Konstatovao je da je Ministarstvo zdravlja u saradnji sa delegacijom Evropske unije i UNICEF-om ušlo u projekat podsticanja ranog razvoja djece u sklopu kojeg treba da se uradi strategija ranog razvoja djeteta za period 2022-2027. godine i očekuje se da će biti gotova do kraja tekuće godine. Podsjetio je na značajan napredak kod najmlađe populacije do kojeg je došlo formiranjem Komiteta za dojenje. Naveo je da su toku stvaranje uslova u porodilištima za primjenu baby friendly programa. Takođe, naveo je da je za rani razvoj djeteta bitno podsticanje dojenja i da je u toku izrada kodeksa zabrane reklamiranja zamjenskog mlijeka.

Člana Odbora dr Jevta Erakovića je interesovalo da li postoji odgovornost za rezultate koji su predstavljeni u Izvještaju Instituta za javno zdravlje Crne Gore. Kazao je da rezultat 18,27% vakcinisane djece govori da Institut za javno zdravlje Crne Gore i Ministarstvo zdravlja nijesu dobro odradili posao. Takođe, kazao je da se ne smije odgovornost za loš rezultat imunizacije u Crnoj Gori usmjeriti na pedijatre jer su oni u primarnoj zdravstvenoj zaštiti najopterećeniji. Konstatovao je da je, u Opštini Budva, rezultat od 5% vakcinisane djece loš. Na kraju, istakao je da podržava sve preporuke UNICEF-a i da one treba da budu i preporuke Odbora sa datim rokovima u kojima treba postići bolje rezultate.

Član Odbora mr Boris Mugoša, u svom obraćanju, konstatovao je da građanin može biti neinformisan ili pogrešno informisan o značaju vakcinacije ali to ne bi smjelo da se dešava zdravstvenim radnicima. Iskazao je sumnju da zdravstveni radnici nemaju isti stav kada je važnost vakcinacije u pitanju i podsjetio je da je, u prethodnom periodu, pozivao Ministarstvo zdravlja da, u kampanji koja je bila pokrenuta za vakcinaciju djece, uključi direktore zdravstvenih ustanova i direktore domova zdravlja koji će pozivati roditelje da vakcinišu svoju djecu i istaknu važnost te kampanje. Istakao je da je na zdravstvenom sistemu velika odgovornost da konstatantnim kampanjama približi građanima važnost vakcina. S tim u vezi, smatra da je za rezultat vakcinisane djece u Crnoj Gori veća odgovornost na zdravstvenom sistemu nego na građanima. Na kraju, konstatovao je da Odbor treba da donese zaključak sa jasnim rokom u kojem bi se očekivalo da se poveća procenat vakcinisane djece u Crnoj Gori.

Dr Igor Galić, direktor Instituta za javno zdravlje Crne Gore, na početku svog izlaganja, iskazao je zahvalnost na mogućnosti da se na sjednici Odbora predoče problemi sa kojima se zdravstveni sistem susrijeće prilikom rada na obezbjeđivanju obuhvata obaveznom vakcinacijom iz kalendara redovne vakcinacije, neophodni za preventivno djelovanje i spriječavanje pojave epidemija zaraznih bolesti. Istakao je da za zaštitu pojave pandemije zaraznih bolesti neophodno da obuhvat vakcinacije bude 95%. Podsjetio je da je obuhvat vakcinacije MMR vakcinom na početku pandemije izazvane korona virusom 2020. godine iznosila 24%. Naveo je da se planira niz sastanaka sa svim društveno odgovornim elementima kako bi se kroz novi set simultano restriktivnih mjera podigao obuhvat vakcinacijom, s obzirom da dosadašnji set mjera nije dao rezultate. Najavio je da će krajem septembra tekuće godine početi vakcinacija protiv HPV virusa koji je odgovoran u velikom procentu za karcinom grlića materice kod žena.

Mina Brajović, šefica Kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori istakla je da zdravlje treba i mora da bude u vrhu političke agende i prioriteta. Takođe, istakla je da je ulaganje u programe prevencije, odnosno imunizaciju, ulaganje u otporan zdravstveni sistem a ulaganje u zdravstveni sistem je ulaganje u inkluzivni, održivi i pametni rast i razvoj društva. Podjela je da se 2018. godine evidentiralo 140.000 smrtnih slučajeva populacije

djece do pet godina od malih boginja. Takođe, podsjetila je i na preporuke koje je Svjetska zdravstvena organizacija davala u borbi protiv pandemije izazvane korona virusom. Iskazala je žaljenje što je u Crnoj Gori, od početka pandemije izazvane korona virusom, došlo do pada obuhvata vakcinisane djece MMR vakcinom. Takođe, istakla je da je, prema istraživanjima, zahvaljujući vakcinama protiv korona virusa od decembra 2020. godine do decembra 2021. godine spašeno 20 miliona ljudskih života. Smatra da svi građani zaslužuju jednaku šansu na dug i kvalitetan život i da svako dijete zaslužuje da ima pristup bezbjednoj, efikasnoj, kvalitetnoj i djelotvornoj vakcini. Pohvalila je napore koje Ministarstvo zdravlja i Institut za javno zdravlje Crne Gore ulažu da osnaže Nacionalno interdisciplinarno savjetodavno tijelo za program imunizacije (NITAG) čija je uloga i zadatak da sve mjere i preporuke budu bazirane upravo na najnovijim znanjima i naučim dokazima. Na kraju je navela da je zadatak svih ustanova i svih aktera političkog i društvenog života da se zajedno uloži maksimalan napor da bi se vratilo povjerenje u institucije sistema.

Dr Rajka Pajović, izabrani doktor za djecu-pedijatar iz Doma zdravlja Podgorica kazala je da Dom zdravlja Podgorica ima 28 pedijatara među kojima je angažovano i šest penzionisanih pedijatara. Takođe, kazala je da se u Domu zdravlja Podgorica imunizacija radi svaki dan, a u naselju Vrela Ribnička od šest do osam puta godišnje. Navela je da se dešava da redovnu vakcinaciju djece otežavaju duga odsustva sa posla pedijatara zbog privremene spriječenosti za rad i da su se u posljednja dva mjeseca organizovale vandredne vakcinacije u danima vikenda. Naglasila je da veliki broj djece koji ima problema u ponašanju ili govoru su djeca koja nijesu primila MMR vakcinu.

Dr Lidija Poček, specijalista pedijatrije, subspecijalista alergologije i kliničke imunologije u Institutu za bolesti djece u Kliničkom centru Crne Gore navela je da se u Institutu za bolesti djece u Kliničkom centru Crne Gore ne sprovodi rutinska imunizacija djece ali da jedan broj pacijenata sa primarne zdravstvene zaštite, zbog alergijskih reakcija ili imunoloških problema, bude upućen da primi vakcinu u bolničkim uslovima. Takođe, navela je da hospitalizacije budu dnevne ili dvodnevne i da se, u tim situacijama, u saradnji sa Institutom za javno zdravlje Crne Gore, za te pacijente obezbijeduju vakcine. Kazala je da se dešava da roditelji, zbog straha od vakcina, traže da im dijete primi vakcinu u bolničkim uslovima i da Institut za bolesti djece u Kliničkom centru Crne Gore uvijek izađe u susret kako bi se roditeljima obezbijedila sigurnost. Na kraju, navela je da je prema podacima Crna Gora daleko od kolektivnog imuniteta kada je u pitanju MMR vakcina.

Član Odbora dr Halil Duković konstatovao je da je u Crnoj Gori zbog niskog procenta vakcinisane djece od 20%, velika šansa da se vrate neke zarazne bolesti. Istakao je da vakcinacija nije problem samo zdravstvenog sistema već problem cijelog društva i da zbog niskog procenta vakcinisane djece krivicu snose roditelji i antivakseri. Konstatovao je da zbog velikog opterećenja poslom doktori u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ne mogu da se posvete

kampanji za vakcinaciju. Pohvalio je zaključke UNICEF-a i konstatovao da su dobra osnova da se krene u poboljšanje rezultata vakcinacije. Podsjetio je da je Italija 2019. godine donijela Zakon o vakcinaciji kada je vakcinacija pala ispod 80%. Kazao je da je u svijetu najveća smrtnost od velikih boginja i to 30% i podsjetio na pandemiju velikih boginja u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji 1972. godine kada se za 20 dana vakcinisalo 18 miliona ljudi, a smrtnih slučajeva je bilo ukupno 37 od čega najviše ljekara.

Članica Odbora dr Tamara Vujović, na početku svog izlaganja, iskazala je zahvalnost UNICEF-u i Kancelariji Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori jer kako je navela uvijek prepoznaju probleme i trude se da reaguju kako bi se problemi riješili. Podsjetila je da je uvijek u svojim izlaganjima na sjednicama Odbora isticala važnost postojanja strategija, akcionih i master planova jer strategije daju smjernice ponašanja za pet godina kada su u pitanju zarazne i nezarazne bolesti. Pohvalila je obuhvat vakcinacije od 98% u Herceg Novom. Navela je da očekuje da će odziv za vakcinaciju protiv HPV virusa biti slab, jer vakcina nije u kalendaru obavezne vakcinacije. Takođe, navela je da se u vrijeme kada je bila epidemija velikih boginja Variola vera imalo veliko povjerenje u vakcine koje je država propisala u kalendar obavezne vakcinacije. Istakla je da, u vrijeme u kojem sada živimo, svaki građanin ima svoje mišljenje, plasiraju se vijesti koje nijesu istinite što dovodi do sumnji u odluke da se dijete vakciniše. Takođe, istakla je da dok država ne propiše mjere kod roditelja će postojati dilema ne samo za vakcine koje nijesu obavezne (kao što će biti protiv HPV virusa) nego i za obavezne vakcine. Navela je da je potrebno donijeti plan za upotrebu antibiotika, utvrditi politiku koja se odnosi na upotrebu psihoaktivnih supstanci i dr. kako bi znali da li se napreduje ili nazaduje u odnosu na planirane aktivnosti.

Predsjednik Odbora dr Srđan Pavićević istakao je da je imunizacija djece nešto što treba da nas civilizacijski odvoji od nečega što je pitanje emancipovanosti svakog društva. Takođe, istakao je da društvo koje nije u stanju da pokloni adekvatnu pažnju da rigorozno i kvalitetno isprati rast i razvoj djece i ako nije u stanju da se odnosi kvalitetno prema problemu starosti ima veliki civilizacijski problem. Naveo je da je procenat vakcinisane djece u Crnoj Gori alarm da se država nalazi u situaciji neposredne teške opasnosti. Takođe, naveo je da se društvo treba usmjeriti ka savremenim standardima medicine, a ne narodnom vjerovanju. Iskazao je veliku zabrinutost da u Opštini Budva, koja se smatra metropolom crnogorskog turizma, ima samo 5% vakcinisane djece.

Sjednica je završena u 12 sati i 45 minuta.

**Sekretarka Odbora za
zdravstvo, rad i socijalno staranje**
Snežana Kaluđerović

**Predsjednik Odbora za
zdravstvo, rad i socijalno staranje**
dr Srđan Pavićević